

זהר הקדוש

עם ביאור
הפטר והפסוק

פרשת פנחס • קריעת המלכות בשעת החורבן

רבי אלעזר אַזל לַגְבִּיהַּ [-הלך אצל ביתו] **דְּרַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי** [-בנו של רבי] **שְׁמַעוֹן בֶּן לְקוּיָא חָמוּי** - חמיו, **פִּינְוֹן דְּחָמָא לִיה** - כיון שראה רבי יוסי את רבי אלעזר, **אַתְקִין לִיה טוֹפְטִיסָא דְקוּמְרָא בְּמִטּוֹן דְּקוּלְפָא** - העמיד לו יריעות קירוי במקלות עציים, ועשה מהם כדמות חופה לשבת תחתיה, **וַיְתִיבוּ** - וישבו שם לעסוק בתורה.

כיון שהגיע רבי אלעזר לבית גיסו, שואל ממנו חמיו את ביאור הפסוק 'עשה ה' אשר זמם בצע אמרתו אשר צוה מימי קדם'.

אָמַר לִיה לרבי אלעזר רבי שמעון בן לקוניה **חָמוּי** - חמיו, שהיה שם בבית רבי יוסי בנו, **אַפְשָׁר דְּשַׁמְעַתָּ מְאֻבָּן** - אולי שמעת מאביך רבי שמעון בן יוחאי, **הָאֵי דְכָתִיב** - פירוש הכתוב שנאמר על חורבן בית המקדש (איכה ב ז) **'עֲשֵׂה ה' אֲשֶׁר זָמַם בְּצַע אִמְרָתוֹ אֲשֶׁר צָוָה מִיָּמֵי קִדְּמָא'**. וקשה, מהו הלשון 'בצע אמרתו', כי אם היא לשון 'אמירה' לא שייך לומר בה לשון 'בציעה', שהיא לשון קריעה. וכן יש להבין על מה נאמר 'אשר צוה מימי קדם'.

ומבאר תחילה ענין 'בצע אמרתו'. **אָמַר לִיה** רבי אלעזר לחמיו, **הָאֵי אִמְרָתוֹ דְּחָמָא חֲבֵרָא** - הרי כבר ביארוהו החברים (זוהר חדש ח"ב איכה ז:), כי מה שכתוב **'בצע אמרתו'**, פירושו **דְּבֻע פוֹרְפִירָא דִּילִיה** - שקרע את בגד עליון חשוב. והיינו כי בשעת חורבן בית המקדש נקרעה מידת המלכות. ומפרש הכתוב כי 'אמרתו' זו היא המלכות, היא **'אֲשֶׁר צָוָה מִיָּמֵי קִדְּמָא'**. והיינו, **דְּהָא פוֹרְפִירָא** - בגד המלכות הזה שהוא המלכות הנקראת 'אמרתו', **פְּקִיד לָהּ מֵאִינוֹן יוֹמֵי קִדְּמָאֵי עַלְמָא** - ציוה לה הקב"ה שהיא תקבל מן הספירות העליונות של התפארת הנקראות 'ימי קדם'. **וּבִיּוֹמָא דְאַתְחַרְבִּי בִּי מְקַדְּשָׁא בְּזַע לָהּ** - וביום שנחרב בית המקדש קרע אותה, ואינה מקבלת עוד מן התפארת כמקדם.

ומבאר הטעם שנקרעה המלכות דוקא בעת חורבן הבית.

והטעם שנקרעה המלכות דוקא בחורבן בית המקדש **בְּגִין דְּהָאֵי פוֹרְפִירָא אִיהֵי יְקָרָא דִּילִיה** - כיון שבגד מלכות זה שהוא מידת המלכות, הוא כבודו של הקדוש ברוך הוא השוכן בבית המקדש, **וְתַקְוָנָא דִּילִיה** - ובית המקדש הוא תיקונו, כי צורת בנין המקדש ופרטיו רומזים לבחינות המלכות. לכן, כדי שיוכל המקדש ליחרב, **וּבְזַע לִיה** - קרע תחילה את מדרגות המלכות השוכנת בבית המקדש, וכך היה יכול הבית ליחרב.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָזַל לַגְבִּיהַּ דְּרַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לְקוּיָא חָמוּי, בִּינוֹן דְּחָמָא לִיה, אַתְקִין לִיה טוֹפְטִיסָא דְקוּמְרָא בְּמִטּוֹן דְּקוּלְפָא, וַיְתִיבוּ. אָמַר לִיה חָמוּי, אַפְשָׁר דְּשַׁמְעַתָּ מְאֻבָּן, הָאֵי דְכָתִיב (איכה ב ז) 'עֲשֵׂה ה' אֲשֶׁר זָמַם בְּצַע אִמְרָתוֹ אֲשֶׁר צָוָה מִיָּמֵי קִדְּמָא'.

אָמַר לִיה, הָאֵי אִמְרָתוֹ דְּחָמָא חֲבֵרָא (זוהר חדש ח"ב איכה ז:), **'בצע אמרתו'**, **דְּבֻע פוֹרְפִירָא דִּילִיה**. **'אֲשֶׁר צָוָה מִיָּמֵי קִדְּמָא'**. **דְּהָא פוֹרְפִירָא פְּקִיד לָהּ מֵאִינוֹן יוֹמֵי קִדְּמָאֵי עַלְמָא, וּבִיּוֹמָא דְאַתְחַרְבִּי בִּי מְקַדְּשָׁא בְּזַע לָהּ. בְּגִין דְּהָאֵי פוֹרְפִירָא אִיהֵי יְקָרָא דִּילִיה, וְתַקְוָנָא דִּילִיה, וּבְזַע לִיה.**

אָמַר לִיה, 'עֲשֵׂה ה' אֲשֶׁר זָמַם'. וְכִי מְלַכָּא חָשִׁיב לְאַבְאָשָׁא לְבָנוּי עַד לָא יִיתוֹן לְמַחְטָי. אָמַר לִיה, לְמַלְכָּא דְהוּהָ לִיה מָאן יְקָר, וּבְכָל יוֹמָא הוּהָ דְחִיל עֲלִיהָ דְלָא יִתְבַּר, וְהוּהָ מְסַתְּפַל בִּיה וְתַקִּין בְּעִינוּי. לְיוֹמִין, אֶתָּא בְּרִיה וְאַרְגִּיזוּ לִיה לְמַלְכָּא, נְטַל מְלַכָּא הַהוּא מָאן יְקָר וְתִבְר לִיה. הָדָא הוּא דְכָתִיב 'עֲשֵׂה ה' אֲשֶׁר זָמַם'.

הָאֵי חָמוּי מִן יוֹמָא דְאַתְבְּנִי בִּי מְקַדְּשָׁא, הוּהָ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְסַתְּפַל בִּיה, וְחַבִּיב עֲלִיהָ סָגִי, וְהוּהָ דְחִיל עֲלִיהוּ דִּישְׂרָאֵל דִּיחֲטוֹן, וַיְחַרְבֵּי בִּי מְקַדְּשָׁא. וְכֵן בְּכָל זְמַנָּא דְהוּהָ אֶתִּי לְגַבִּי בִּי מְקַדְּשָׁא, הוּהָ לְבִישׁ הַהוּא פוֹרְפִירָא. לְבַתֵּר דְּגִרְמִו חוֹבִין, וְאַרְגִּיזוּ קָמִי מְלַכָּא, בְּזַע הַהוּא פוֹרְפִירָא, וְאַתְחַרְבֵּי בִּי מְקַדְּשָׁא, תִּיַיְנו דְכָתִיב 'עֲשֵׂה ה' אֲשֶׁר זָמַם בְּצַע אִמְרָתוֹ' וְגו'.

תִּיַיְנו בְּזַמְנָא דְאַתְחַרְבֵּי בִּי מְקַדְּשָׁא. אֲבָל בְּזַמְנָא אַחְרָא,

רבי שמעון בן לקוניה לא נחה דעתו בתירוצו של חתנו רבי אלעזר, ועל כן מקשה בפרטות על מה שנאמר 'עשה ה' אשר זמם'.

אָמַר לִיה רבי שמעון בן לקוניה לרבי אלעזר חתנו, עדיין קשה מה שנאמר בתחילת הפסוק **'עשה ה' אשר זמם'**, שמשמעו כי הקדוש ברוך הוא החריב את הבית כפי שזמם לעשות מתחילה. וקשה, **וְכִי מְלַכָּא חָשִׁיב לְאַבְאָשָׁא לְבָנוּי עַד לָא יִיתוֹן לְמַחְטָי** - וכי המלך חושב להרע לבניו עוד לפני שבאו לחטוא. השיב **וְאָמַר לִיה** רבי אלעזר לתרץ על פי משל **לְמַלְכָּא דְהוּהָ לִיה מָאן יְקָר** - למלך שהיה לו כלי יקר שקנה בעבור בנו שישתמש בו, **וּבְכָל יוֹמָא הוּהָ דְחִיל עֲלִיהָ דְלָא יִתְבַּר** - ובכל יום היה ירא עליו שלא יישבר הכלי, כי היה משתמש בכלי זה בכל יום, **וְהוּהָ מְסַתְּפַל בִּיה וְתַקִּין בְּעִינוּי** - והיה מסתכל בכלי ומשגיח עליו ונשא חן בעיניו. **לְיוֹמִין, אֶתָּא בְּרִיה וְאַרְגִּיזוּ לִיה לְמַלְכָּא** - לימים, בא בנו והכעיס את המלך, **נְטַל מְלַכָּא הַהוּא מָאן יְקָר וְתִבְר לִיה** - נטל המלך את אותו כלי יקר ושבר אותו, כיון שלא קנה את הכלי אלא בעבור בנו. **הָדָא הוּא דְכָתִיב** - זהו מה שכתוב **'עשה ה' אשר זמם'**, כי אין הכוונה שחשב מתחילה לשבור את הכלי, אלא שהיה תמיד חושש שמא יישבר הכלי. ועכשיו נתקיים חשש זה ונשבר הכלי.

ומבאר רבי אלעזר את הנמשל כי בית המקדש היה כמו הכלי היקר.

והולך ומבאר את הנמשל, **הָאֵי חָמוּי** - בוא ראה, **מִן יוֹמָא דְאַתְבְּנִי בִּי מְקַדְּשָׁא** - מיום שנבנה בית המקדש, שהוא הכלי היקר, **הוּהָ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְסַתְּפַל בִּיה** - היה הקדוש ברוך הוא מסתכל בו, **וְחַבִּיב עֲלִיהָ סָגִי** - והיה חביב עליו ביותר. **וְהוּהָ דְחִיל עֲלִיהוּ דִּישְׂרָאֵל דִּיחֲטוֹן וַיְחַרְבֵּי בִּי מְקַדְּשָׁא** - והיה ירא על בני ישראל שמא יחטאו ויחרב בית המקדש שכל כך יקר וחביב בעיניו. **וְכֵן בְּכָל זְמַנָּא דְהוּהָ אֶתִּי לְגַבִּי בִּי מְקַדְּשָׁא** - וכן היה בכל פעם שהיה בא הקדוש ברוך הוא לדאות את בני ישראל שבאו ליראות, לפניו בבית המקדש, שהוא בשלוש רגלים, **הוּהָ לְבִישׁ הַהוּא פוֹרְפִירָא** - היה לובש את בגד המלכות, כלומר שהיו מתייחדים תפארת ומלכות. אולם **לְבַתֵּר דְּגִרְמִו חוֹבִין, וְאַרְגִּיזוּ קָמִי מְלַכָּא** - לאחר שגרמו העוונות ועוררו רוגז לפני המלך הקדוש ברוך הוא, **בְּזַע הַהוּא פוֹרְפִירָא** - קרע את המלכות, ובגלל זה **וְאַתְחַרְבֵּי בִּי מְקַדְּשָׁא** - נחרב בית המקדש. מסיים רבי אלעזר את תירוצו, **תִּיַיְנו מַה דְכָתִיב 'עֲשֵׂה ה' אֲשֶׁר זָמַם בְּצַע אִמְרָתוֹ' אֲשֶׁר צָוָה מִיָּמֵי קִדְּמָא**, כי הקב"ה עשה בסוף מה שהיה חושש בתחילה ו'בצע אמרתו'.

לאחר שהתבאר כי בעת החורבן נפרדו תפארת ומלכות ונחרבה בנין המלכות, יבאר כי בעת שנעשה דין עם הרשעים מתייחדים תפארת ומלכות.

ומפרש, כי הפירוד בין תפארת ומלכות וחורבן המלכות, **תִּיַיְנו** רק **בְּזַמְנָא דְאַתְחַרְבֵּי בִּי מְקַדְּשָׁא** - בזמן שנחרב בית המקדש, אשר לכן נמצא אז עצב ובכיה. **אֲבָל בְּזַמְנָא אַחְרָא** - בזמנים אחרים שהיה הקדוש ברוך הוא

מבאר מתי נאבדים רשעי הגוים קודם זמנם.

ושואל, ואי תימא - ואם תאמר, איהו עד לא מטו זמנייהו, אמאי עביד בהו דינא - אותם שעדיין לא הגיע זמנם להיפרע, למה עושה בהם הקדוש ברוך הוא את הדין. ומשיב, אלא, אינון גרמין בישא לגרמיהו - הם גרמו רעה לעצמם, דהא קודשא בריך הוא לא עביד בהו דינא עד לא מטא זמנייהו - שהרי באמת אין הקדוש ברוך הוא עושה בהם את הדין עד שלא יגיע זמנם, אלא בגין דמשפתתפי בהדייהו דישראל לאבאשא לון - אבל כיון שמתחברים לישראל להרע להם, וכאשר שבים בני ישראל בתשובה בהיותם במצור ובמצוק, אז מושיע הקדוש ברוך את ישראל, ובגין כך עביד בהו דינא ואוביד לון מעלמא בלא זמנא - ומשום כך עושה הקדוש ברוך הוא בהם את הדין ומאבד אותם מן העולם אף קודם שהגיע זמנם. ודא הוא דאבאיש קמיה - וזהו רע בעיני הקדוש ברוך הוא, כיון שאינו רוצה לאבד מעשה ידיו קודם שהגיע הזמן שהיו ראויים ליענש. ובגין כך אטבע מצראי בימא - ולכן הטביע את המצרים בים אף שהיה קודם שהסתיימו ארבע מאות שנים שהיו צריכים בני ישראל להיות במצרים, משום ששבו בני ישראל בתשובה, ואוביד שנאיהו דישראל - וכן מטעם זה איבד את שונאיהם של בני ישראל בימי יהושפט (דה"ב פרק ט), וכן פלהו - וכן כל הרשעים שהצרו לישראל, נאבדו קודם זמנם. דהא בגיניהו דישראל אתאבדו בלא זמנא - שהרי בשביל שהצרו לבני ישראל נאבדו לפני זמנם, ואז אין הקדוש ברוך הוא שמח במיתתם, ואין התפארת מתייחד עם המלכות.

ומבאר כי בחורבן הבית לא היתה שמחה גם אם הוא לאחר שנתמלא סאתם. אבל פד אשתלים זמנא דאוריף לון ולא תבו - אבל כאשר נשלם הזמן שהאריך להם הקדוש ברוך הוא אפו, ולא שבו בתשובה, פדין חדוה ותושבחתא קמיה על דאתאבדו מעלמא - אז יש שמחה ושבח לפני הקדוש ברוך הוא על שנאבדו מהעולם, ומתייחדים תפארת ומלכות. פר בזמנא דאתחריב פי מקדשא - חוץ מן הזמן שנחרב בית המקדש ונענשו הרשעים, דאף על גב דאשתלים זמנא דילהו דארגיזו קמיה - שאף על פי שנשלם זמנם של אותם שהכעיסו את הקדוש ברוך הוא, בכל זאת לא הוה חדוה קמיה - לא היה שמחה לפני הקדוש ברוך הוא, ונפרדה המלכות מן התפארת ונחרבה, ומההוא זמנא לא הוה חדוה לעילא ותתא - ומאותו הזמן שנחרב בית המקדש לא היה שמחה לא למעלה ולא למטה.

מביא דינים על הרשעים, אז לית חדוה קמי קודשא בריך הוא קזמנא דאתאבדו חייבי עלמא, ואינון דארגיזו קמיה - אין שמחה יותר גדולה לפני הקדוש ברוך הוא כפי שהוא באותו זמן שנאבדים הרשעים ואותם המכעיסים לפניו. דהא הוא דכתיב - זהו מה שכתוב (משלי י א) 'ובאבד רשעים רעה'. כי אז מתרוממת המלכות ומתייחדת עם התפארת, על ידי שעשתה המלכות דין עם הרשעים. ומוסיף, וכן בכל דרא ודרא דעביד דינא בחייבי עלמא - בכל דור ודור שעושה דין עם הרשעים שבעולם, חדוה ותושבחתא קמי קודשא בריך הוא - יש שמחה ושבח לפני הקדוש ברוך הוא.

ומבאר מתי שמח הקדוש ברוך הוא בהאבדת הרשעים.

ושואל, ואי תימא - ואם תאמר, הא תנינו - הרי למדנו (ראה סנהדרין טז:) דלית חדוה קמי קודשא בריך הוא פד איהו עביד דינא בחייביא. אלא, תא חוי, בשעתא דאתעביד דינא בחייביא, חדוון ותושבחתו קמיה על דאתאבדו מעלמא. והני מלי, פד מטא תהוא זמנא דאוריף לון, ולא תאבן לגביה מחובייהו. אבל אי אתעביד בהו דינא עד לא מטא זמנייהו, דלא אשתלים חובייהו, כמה דאתא אמר (בראשית טו טז) 'פי לא שלם עון האמורי עד הנה', פדין לית חדוה קמיה וכאיש קמיה על דאתאבדו. ואי תימא, איהו עד לא מטו זמנייהו, אמאי עביד בהו דינא. אלא אינון גרמין בישא לגרמיהו, דהא קודשא בריך הוא לא עביד בהו דינא עד לא מטא זמנייהו, אלא בגין דמשפתתפי בהדייהו דישראל לאבאשא לון, ובגין כך עביד בהו דינא ואוביד לון מעלמא בלא זמנא. ודא הוא דאבאיש קמיה. ובגין כך אטבע מצראי בימא, ואוביד שנאיהו דישראל בימי יהושפט (דה"ב פרק ט), וכן פלהו. דהא בגיניהו דישראל אתאבדו בלא זמנא.

אבל פד אשתלים זמנא דאוריף לון ולא תבו, פדין חדוה ותושבחתא קמיה על דאתאבדו מעלמא. פר בזמנא דאתחריב פי מקדשא, דאף על גב דאשתלים זמנא דילהו דארגיזו קמיה, דאף על גב דאשתלים זמנא דילהו דארגיזו קמיה, לא הוה חדוה קמיה. ומתהוא זמנא לא הוה חדוה לעילא ותתא.

ומבאר כי בחורבן הבית לא היתה שמחה גם אם הוא לאחר שנתמלא סאתם.

אבל פד אשתלים זמנא דאוריף לון ולא תבו - אבל כאשר נשלם הזמן שהאריך להם הקדוש ברוך הוא אפו, ולא שבו בתשובה, פדין חדוה ותושבחתא קמיה על דאתאבדו מעלמא - אז יש שמחה ושבח לפני הקדוש ברוך הוא על שנאבדו מהעולם, ומתייחדים תפארת ומלכות. פר בזמנא דאתחריב פי מקדשא - חוץ מן הזמן שנחרב בית המקדש ונענשו הרשעים, דאף על גב דאשתלים זמנא דילהו דארגיזו קמיה - שאף על פי שנשלם זמנם של אותם שהכעיסו את הקדוש ברוך הוא, בכל זאת לא הוה חדוה קמיה - לא היה שמחה לפני הקדוש ברוך הוא, ונפרדה המלכות מן התפארת ונחרבה, ומההוא זמנא לא הוה חדוה לעילא ותתא - ומאותו הזמן שנחרב בית המקדש לא היה שמחה לא למעלה ולא למטה.

ומבאר מתי שמח הקדוש ברוך הוא בהאבדת הרשעים.

נפשי צמאה לדעת
כל רז סודך

זוהר הקדוש המבואר < עם פירוש "הכתר והכבוד" >

ביאור בשפה ברורה הפותח את לב הלומה, עם מקורות וביאורים על פי גדולי המפרשים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66
אדיסות (718) 437-0054 | אודסה (8806) 44-20-8806